

KERTÉSZ ÁGNES IGEN KOMOLY LEHETŐSÉGNEK, MIKLÓSI LÁSZLÓ NAPJAINK LEGNAGYOBB BOTRÁNYÁNAK TARTJA AZ ÚJONNAN ALAKULÓ SZERVEZETET

Pedagógusvita a pedagóguskarról

PINTÉR BALÁZS

Automatikusan tagjai lettek az állami alkalmazott pedagógusok a ténylegesen szeptember 1-jével felálló Nemzeti Pedagógus Karnak, amely egy-fajta szakmai kamaraként működik majd. Kertész Ágnes tanügy-igazgatási szakértővel, középiskolai tanárral és Miklósi Lászlóval, a Történelemtanárok Egyesületének elnökével beszélgettünk az új szervezetről.

Magyar Hírlap: Mit jelent tulajdonképpen a Nemzeti Pedagógus Kar? Hogy látják, milyen szerepe lehet?

Kertész Ágnes: Több szempontból is nagy lehetőségnek tartom a megalakulását. Számos olyan szolgáltatáshoz fogja hozzájuttatni a pedagógusokat, amelyet helyben, csak a saját iskolában nem igazán lehet megoldani. A szervezet minden, közalkalmazottként dolgozó pedagógust képviselhet. Tegyük hozzá, ez nemcsak a pedagógusoknak, hanem a mindenkori kormánynak is lehetőség, mert a teljes közszférát lefedő, valóban működő szervezettől kaphat visszajelzéseket, akár jogszabály megalkotásáról, akár már hatályban lévő visszavonásáról, vagy bármilyen részletkérdésről van is szó. A karnak tagozatai és altagozatai lesznek, igen komoly információáramlás és szakmai munka indulhat meg. Lényegesen enyhébb etikai kódexe lesz, mint mondjuk az ügyvédi, az orvosi vagy a mérnöki kamara esetében. Az etikai vétségnek ezekben sokkal komolyabb szankciói vannak, mint amit a pedagóguskarral kapcsolatban olvashatunk a törvényben. De valamilyen szintű etikai szabályozás feltétlenül szükséges, ez eddig hiányzott a pedagógustársadalomban. Olyan hivatás gyakorlóiról beszélünk, akikkel a tanítványaik több időt töltenek, mint akár a szüleikkel. És ezt nem felülről alkotják meg, hanem maga a kar.

Miklósi László: A pedagóguskart napjaink egyik legnagyobb botrányának tartom. Felülről szervezett, az állam által kikényszerített forma, céhszerű kényszerszövetség, kényszerszövetség jellemzi, nem a pluralizmusra jellemző csoportkonszenzussal jön létre, hanem állami előírással. Állami előírások rendelkeznek a működéséről is. A Nemzeti Pedagógus Kar jellemzőit soroltam fel, csak az a drámai, hogy ezek egyúttal a korporáció jellemzői is. A korporáció pedig először Mussolini államában valósult meg. Ez a szervezet, ami itt létrejött, fasiszta típusú szervezet.

MH: Talán előrébb jutnánk, ha nem egyből ezt a kártyát vennénk elő. Miért teljesen elképzelhetetlen, hogy egy ilyen kamarajellegű intézmény működjék egy mai államban?

M. L.: Ez nem „kártya”, bárki utánanézhethet a korporáció meghatározásának. Ami most létrejön, az nem kamara. A pedagóguskar ellentétes egy demokratikus állam szervezeti formáival. Ez elfogadhatatlan és felháborító.

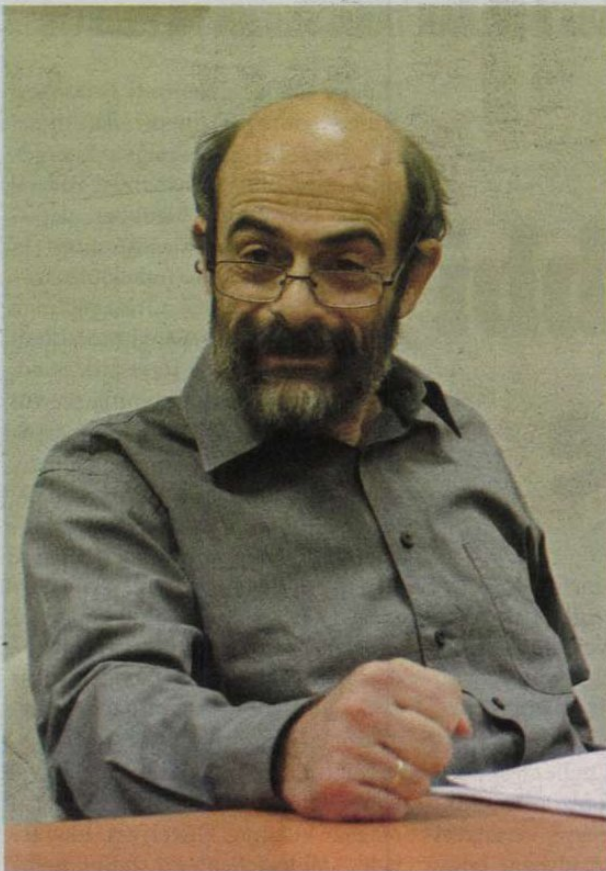
K. Á.: Elég gyakran tartunk történelemórákat egymásnak. Ha nem értünk egyet valamiben, jönnek a történelmi párhuzamok és jelzők. Vannak emberek, akik nagyon meg tudnak ijedni ezektől, még akkor is, ha csak valamilyen típusúnak neveznek valamit. És nagyon indulatba lehet hozni őket. Pedig ezek csak címkek, a történelem nem ismétli magát. Arról kellene beszélni, hogy ez a pedagóguskar mennyiben szolgálja a köznevelés ügyét, mennyiben segíti a pe-

dagógusokat, hogy örömeiket leljék a hivatásukban, és mennyiben segíti a mindenkori kormánynak. Pedagógusként el szoktuk felejtetni, hogy a mindenkori kormányzat rászorul arra, hogy segítsük a tevékenységét jól végezni. Én azt javaslom, hogy akkor vizsgáljunk felül minden kamarát. Teljesen mindegy ugyanis, hogy karnak vagy kamarának hívják. Az ügyvédi, az orvosi és a mérnöki kamarának is kényszerszervezet van. Olyan értelemben felülről szervezett, hogy törvény írja elő, hogy az adott foglalkozást csak úgy lehet gyakorolni, ha annak a kamarának tagja valaki. Ha pedig valaki valamilyen etikai vétséget követ el, és elmarasztalják, akkor bizony azt a foglalkozást nem gyakorolhatja tovább, kénytelen lesz pályát váltani. A pedagóguskar nem különbözik ezektől a kamaráktól. A köznevelési törvény erre vonatkozó szabályai egyértelműek. A tagság választja meg az országos szervezetet, a területi szervezeteket, a tisztségviselőket. Tehát alulról építkező szervezetről lesz szó, csak valahogy el kell indítani.

M. L.: Meghatározó különbség van az orvosi vagy ügyvédi kamara és a pedagóguskar között. Az orvosok és ügyvédek nagyon sok esetben nem olyan fölülről jól szervezett, államilag irányított és ellenőrzött struktúrában dolgoznak, mint az állami alkalmazásban álló pedagógusok. Az intézményfenntartó az állam, a kettő tantervet az állam szabályozza, a szakfelügyelőket az állami küldi ki, a szabályokat természetesen az állam hozza. Az állam központilag irányítja, a pedagógusok történetesen az ő munkavállalói. Egész más, ha őket helyezi kényszerszervezetbe egy kar esetében, mint mondjuk olyan ügyvédeket, akik egyedül állnak ott a tárgyalóteremben, és így tagjai a kamarának. Az érintetteket nem kérdezték meg a törvényalkotás során. Számos szervezet tiltakozott, amit a kormányzat nem vett figyelembe. Ez természetesen szíve joga. Csak az a probléma, hogy ennek a fölülről szervezett struktúrának egyeztetési monopóliumot is ad. Már precedens is van erre, a Nemzeti tankönyvtanács, amelyben egyetlen olyan képviselő van, aki úgy mond a szakmát képviseli: a Nemzeti Pedagógus Kar delegáltja.

MH: Ki és mi alapján döntené el egyébként, hogy a megszámlláhtatlan szakmai szervezet közül melyik delegáljon képviselőt egy ilyen testületbe?

M. L.: A korábbi struktúrákban ez működött, és most ismét föláll az Országos Köznevelési Tanács, az OKNT. Ennek, ahogy korábban, most is különböző helyekről érkeznek a tagjai. A jelenlegi szabályozás értelmében öt helyre a pedagógusok szakmai szervezetei delegálhatnak tagot. Volt jelölőkör, most zajlik a szavazókör. Akik a legtöbb szavazatot kapják, azok fogják ott képviselni a szakmai szervezeteket. A pedagóguskar esetében viszont az állam írja elő a legfontosabb szabályokat. A karban részt vevők csak a részsabályokat tehetik ehhez hozzá, tehát csak a keretek kitöltéséről, csak a csipkéről van itt szó. A pedagógus szakmai szervezetek tagként részt vehetnek ugyan a karban – mondjuk én is történelemtanárként –, de senki, aki ezekben a szakmai szervezetekben vezető szerepet tölt be, ha néhan akarna, sem lehetne vezetőségi tag a karban.

Miklósi László és Kertész Ágnes elvi szinten is máshogy értékeli a pedagóguskart

FOTÓK: KÖVESDI ANDREA

MH: A szakmai szervezetek eddig milyen tevékenységet folytattak, hogyan fejtették ki a véleményüket?

K. Á.: Bőséges tapasztalatom van arról, hogy akár a Közoktatás-politikai Tanácsban, akár az OKNT-ben mennyire vették figyelembe a szakmai szervezetek véleményét adott kormányok, korábbi ciklusokban. Akkor nagyon sokaknak ez valamiért nem fájt. Azok a szakmai szervezetek, amelyek a korábbi rendszerben akármelyik tanácsban részt vettek, nem fedtek le tényleges, reprezentatív tömegeket.

M. L.: A pedagóguskar se fog a gyakorlatban. Csak jogi értelemben.

K. Á.: A karnak annyi tagja lesz, ahány közalkalmazott pedagógus van. A szakmai elemző munkában, a tagozatokban bárki dolgozhat, bárki odaadhatja a tudását és véleményét ehhez. Nem olyan szervezeteknek lesz fenntartva a kizárólagos véleménynyilvánítási jog az országos szintű érdekegyeztetésben, amelyek valamikor megalakultak, valakit képviselnek ugyan, de ma már nem igazán tudni, kiket is valójában. Ez az eddigi érdekegyeztető rendszer nem rendelkezik olyan legitimitással, amelyen ne kellené változtatni.

M. L.: Ezt a leghatározottabban vissza kell utasítanom az autonóm civil szakmai szervezetek nevében. Ezeknek a szervezeteknek a tevékenysége, működése átlátható. Abban viszont azt hiszem, egyetértünk, hogy a pedagógusok ma nemigen aktívak. Hogy miért, az külön beszélgetés témája lehetne. Magyarország kevésbé polgárosodott. Ha azt szeretnénk, hogy erősödjön a polgárosodás, hogy erősebbek legyenek a civilszervezetek, akkor ezeket kell segíteni.

MH: Mégis miként lehet ezt elérni?

K. Á.: Ezek a szavak, mint polgárosodás vagy önszerveződés, nagyon szépen hangzó dolgok. De én ezekkel konkrétan nem, hanem azzal tudok mit kezdeni, hogy mi az, ami elősegíti, hogy jobban működő iskolarendszer legyen Magyarországon, olyan pedagógusokkal, akik szívesen végzik a feladatukat. Az önszerveződést senki nem tiltotta be. Az összeférhetlenség pedig olyan kérdés, amelyet már előre tisztázni kell. Azt ugyanis, hogy valaki egy fenékkal két szerve-

zetnek lehessen tisztségviselője, nem szabad megengedni.

M. L.: Nem gondolom, hogy bármely civilszervezeti vezetőségi tag erre vágya. De a kar egyik célja az, hogy ellehetetlenítse e szervezeteket.

MH: Az nem lehet, hogy egy efféle új szervezet nagyobb szerepvállalásra ösztönöz sokakat, akik eddig ilyen olyan okokból kimaradtak a szakmai szervezetek tevékenységéből?

M. L.: Az egész létrejötté probléma. Ha önkéntes tagsága lenne, alulról szerveződne, az érintettek akaratára alapján jönne létre, és nem kötődne hozzá monopóliumok, akkor rendben lenne. Ha előállt volna néhány nagy tekintélyű, kiváló pedagógus, hogy hozzuk létre ezt a kart, akkor mi is üdvözlőlnénk.

K. Á.: A pedagóguskar valóban nem ilyen. Nem véletlenül kezdtem a kamarai témával az elején. Az orvosi kamara létrehozásáról sem néhány csillogó szemű, tekintélyes orvos döntött, akik aztán megkérték a kollégákat, hogy önkéntes alapon lépjenek be. Ilyen típusú szervezetet nem lehet létrehozni önkéntes alapon. Amit egyes szakszervezetek most tesznek, hogy tudniillik bojkottálni akarják a kart, az az ellenkezője. Ez a törvényi előírás nem ismeretből fakadó felhívás: senkinek nem tilthatják meg, hogy szerepet vállaljon, másrészt a közalkalmazotti pedagógusi jogviszony létesülésével jön létre a tagság. A pedagóguskarnak nincsenek szakszervezeti jogosítványai. Szakmai lehetőségei vannak, ami viszont nem zár ki más szakmai szervezeteket, egyesületeket.

M. L.: A kar munkájában való részvétel bojkottálása lehetséges. A szabályozásnál is jobban korlátozza a szakmai szervezeteket az arra hivatkozó gyakorlat. A jogi leírás – valóban – csak részben utal arra, hogy mi lesz.

K. Á.: Csak abból tudunk kiindulni, mi van, abból nem, hogy mi lesz.

M. L.: Ki tudunk indulni a már említett tankönyvtanácsból. De mondd más. Közalkalmazottként mindannyian kaptunk a fizetési átszámításunkkal egy kétsoros értesítést, hogy mellékesen szeptember elsejétől jogszabály alapján tagjai lettünk annak a pedagóguskarnak, amely még nem is létezik...

K. Á.: Valahogy ezt el kell kezdeni. Csak létező tagok hozhatnak létre szervezetet. Mivel nem titokban szerveződik a pedagóguskar, ezért fontos mindenkit értesíteni, mindenki számára lehetőséget adni.

M. L.: Elfogadhatatlan, hogy az oktatási kormányzat, ahogy Ágnes is tette, sejtet: bizonytalan, hogy kiket képviselnek, miként működnek e civilszervezetek. Ellenben a kar százötven ezer pedagógust képvisel, tehát az ő szava számít.

K. Á.: Általános hitelvesztés van, nem csak Magyarországon. Nagyon jó lenne, ha tele lennének aktív, lámpásként kimagasló pedagógusokkal, akik szervezeteket alapítanak, akik mérvadó véleményt fogalmaznak meg. A legtöbben viszont csalódtak a szakszervezetektől kezdve bármilyen szakmai szervezetben.

M. L.: A probléma az, hogy ha valaki a karban nem óhajt részt venni, attól órá még hivatkoznak. Hogy mennyien inaktívak egyébként, azt nem veszik figyelembe.

MH: Ez lehet, de most is azt látjuk, hogy egészen kis taglétszámú szervezetek hivatkoznak a teljes szakmára. Ez nem gond?

M. L.: Ez egészen más kérdés. Itt van a különbség. Minden szervezetben vannak aktívak és vannak kevésbé aktívak. Amíg a szervezetekből ki lehet lépni, a pedagóguskarból nem. Alig több mint huszonöt éve Ágnessel közösen is alapítottunk szervezetet. Akkor egy monolit diktatúrát bontottunk le. Elegünk volt abból a világból, ahol egy szakszervezet volt, amelyben tagnak kellett lenni, és egy „civilszervezet” működött. Abban a történelmi helyzetben boldogan alapítottunk ilyeneket. Ez a rendszerváltás egyik értelme. Ezt nem kéne odavetni.

K. Á.: Valóban érték volt, amit elkezdünk, de sajnos ezek közül a szervezetek közül jó néhány mára súlyos legitímációs és hitelességi válságba került. Némelyik deklaráltan is feladta a függetlenségét, sok helyen már nincs meg a pártpolitikai függetlenség. A nyolcvanas évek végi, kilencvenes évek eleji állapot már a múlté. Nagy tömegek maradtak képviselet és információ nélkül. Ezen valahogy segíteni kell. ■